

Kalas Vivien

Európai parlamenti választás 2024 – átalakuló erőviszonyok Európában

A 2024-es európai parlamenti választás a szuverenista, euroszkeptikus képviselőcsoportok megerősödését hozhatja. A jelenlegi közvélemény-kutatások szerint ennek inkább politikai, semmint gyakorlati jelentősége lesz, a tendenciák alapján azonban korántsem zárható még ki, hogy ezen frakcióknak érdemi beleszólásuk lesz majd az uniós folyamatokba.

Az Európai Parlament (EP) intézménye az európai integráció kezdete óta létezik. Az 1952-ben hatályba lépő, az Európai Szén- és Acélközösséget megteremtő párizsi szerződés sorolta első ízben a közösségi intézmények sorába. A testület akkor még jelentősen más szerepet töltött be az európai belpolitikában, mint napjainkban.¹ Hatásköreinek bővülése, nevének változása az immáron több mint hét évtizedes kooperáció eredménye. 1952 és 1958 között Közgyűlésnek nevezték, majd 1962-ig Európai Parlamenti Közgyűlésnek. Mai nevén 1962 óta létezik. Kezdetben mindössze konzultációs jogkörei voltak, tagjait a nemzetek delegálták. Az első közvetlen európai parlamenti választásokat huszonhét évvel a létrehozása után, 1979-ben rendezték meg. A képviselők mandátuma öt esztendőre szólt, és ebben változás később sem történt. Az Európai Parlament saját hatásköreit is folyamatosan tudta bővíteni, mára a legtöbb szakpolitikai területen társjogalkotó intézmény a Tanács mellett.

A 2024. június 6. és 9. között tartott európai parlamenti választások a tizedik olyan alkalmat jelentik majd az integráció történetében, amikor a polgárok az urnákhoz járulhatnak. Noha a választók saját nemzeti pártlistáik közül szavaznak az egyikre – ritkábban, például Málta és Írország esetében az egyes jelöltek rangsorolják –, a legtöbb politikai szervezet egy európai pártcsalád tagja, és az EP-ben egy frakcióhoz tartozik. 1979-től kezdődően a választási eredményeket megvizsgálva az állapítható meg,² hogy a két legnagyobb frakciója valamennyi alkalommal a baloldali, balközép pártoknak – mai nevén: Szocialisták és Demokraták Progresszív Szövetsége képviselőcsoportja –, illetve a konzervatív, kereszténydemokrata jobbközép politikai erőknél – mai nevén:

¹ *Treaty Establishing the European Coal and Steel Community* 1951.

² 2019 Outgoing Parliament 2024.

Európai Néppárt Képviselőcsoport – volt. Az, hogy mely frakciónak sikerült a harmadik legnagyobb tömörüléssé válnia, már változó volt az elmúlt voksolások során. 1989-ig a jobboldali, euroszkeptikus, a „nemzetek Európáját” támogató Európai Demokraták képviselőcsoportjának sikerült ezt elérnie. A pártcsalád – és frakció – szétesése után egykori tagjainak egy része hívta életre 2009-ben a mai Európai Konzervatívok és Reformerek pártját, illetve képviselőcsoportját.³ 1989 és 2014 között a liberális elveket valló pártok frakciója – ma: a Renew Europe képviselőcsoportja – tudott a harmadik legnagyobbá válni az EP-ben, majd 2019-ben ismét visszanyerte pozícióját. A kimaradó időszakban, 2014 és 2019 között, egy választási ciklus erejéig az Európai Konzervatívok és Reformerek bizonyultak a harmadik legerősebb tömörülésnek.

A 2024-es választásra vonatkozó közvélemény-kutatások alapján az első két helyen várhatóan a megszokott módon a balközép és a jobbközép pártok végeznek, a harmadik legnagyobb frakció viszont ismét jobboldali, euroszkeptikus politikai erőkből állhat.⁴ A felmérések szerint az Identitás és Demokrácia képviselőcsoportja több mandátummal rendelkezhet majd, mint a liberális Renew Europe. A jelenlegi politikai környezetben ráadásaképpen a voksolás utáni folyamatok is alakíthatják még az EP-ben az erőviszonyokat. 2021 márciusától a nagyobbik magyar kormánypárt nem tagja az Európai Néppártnak, így jelenleg képviselői függetlenként tevékenykednek az Európai Parlamentben.⁵ A júniusi választást követően azonban ez nagy valószínűséggel változni fog, és a Fidesz újra részévé válik egy frakciónak. Az egyik lehetséges út az Identitás és Demokráciához való csatlakozás, amely magában foglalja például a francia Nemzeti Tömörülést, az olasz Ligát, valamint a német Alternatíva Németországért (AfD) nevű szervezetet, és ahonnan már jelezték, hogy üdvözlőnék a magyar kormánypárt érkezését.⁶ A másik eshetőség, hogy a Fidesz ahhoz az Európai Konzervatívok és Reformerekhez csatlakozik,⁷ amelynek tagjai között szerepel egyebek mellett a kormányzó Olaszország Fivérei párt, a lengyel Jog és Igazságosság, továbbá a spanyol Vox. Utóbbi esetben, a Fidesszel kiegészülve, a harmadik és negyedik legnagyobb frakció is euroszkeptikus nézeteket vallana az Európai Parlamentben a friss mandátumbecslések alapján, a liberálisok pedig az ötödik helyre szorulnának vissza. Ez még akkor is előfordulhat, ha a Svéd Demokraták ígéretükhöz híven kilépnek az Európai

³ European Conservatives and Reformists: Who We Are?

⁴ 2024 European Election Results 2024.

⁵ Portfolio 2021.

⁶ NEUBERT 2024.

⁷ Portfolio 2024.

Konzervatívok és Reformerek képviselőcsoportjából,⁸ hiszen míg ők két képviselővel rendelkeznek most, addig a magyar párt tizenkettővel.⁹

Az európai parlamenti választási eredményeknek és az abból fakadó erőviszonyoknak gyakorlati és szimbolikus jelentőségük is van. Az egyik legelső megnyilvánulása ennek az Európai Bizottság (EB) elnökének megválasztása. Az Európai Unióról szóló szerződés 17. cikkelyének 7. bekezdése értelmében az Európai Parlament választja meg – abszolút – többséggel az EB első emberét.¹⁰ 2024-ben ehhez a 720 fős testületben 361 képviselő támogatása lesz majd szükséges. A most prognosztizált mandátumok alapján nem kell aggódnia a legnagyobb esélyesnek, az újabb megbízásra vágyó Ursula von der Leyennek,¹¹ hiszen a balközép, a jobbközép és a liberális frakció együttesen ennél jóval több főt tehet majd ki.¹² Az euroszeptikus frakciók tovább erősödésével azonban júniusig még megváltozhat ez a helyzet, és a támogatásért cserébe valamilyenfajta alkura lesz szükség a felek között.

Ugyanez igaz az EP-választásoknak az unió működésére gyakorolt hatására. Akár érdemi hatásuk lesz a jogszabályjavaslatok elfogadására a megerősödő jobboldali képviselőcsoportoknak, akár nem, szavuknak, érdekeiknek az eddiginél nagyobb súlyuk lesz, és így a közvéleményt és rajta keresztül akár a Bizottság javaslatait is alakíthatják. Az ezen frakciókban lévő pártok megnövekedett támogatottsága mindenféleképpen jelzésértékű kell hogy legyen az uniós döntéshozók számára az eddigi gyakorlatot illetően.

2024. február 28.

Felhasznált irodalom

2019 Outgoing Parliament (2024). *European Parliament*. Online: <https://results.elections.europa.eu/en/european-results/2019-2024/outgoing-parliament/>

2024 European Election Results (2024). *Politico*. Online: <https://politico.eu/europe-poll-of-polls/european-parliament-election/>

⁸ Fenyegetnek a Svéd Demokraták: kiléphetnek az Európai Konzervatívok és Reformerek pártcsaládjából, ha belép a Fidesz 2024.

⁹ Members of the European Parliament 2024.

¹⁰ Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata 2012.

¹¹ TÁRNOK 2024.

¹² 2024 European Election Results 2024.

Európai parlamenti választás 2024 – átalakuló erőviszonyok Európában

- Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (2012). *HL*, C 326, 13–390. 2012. október 26. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12012M%2FTXT>
- European Conservatives and Reformists: Who We Are?* Online: <https://ecrgroup.eu/ecr>
- Fenyegetnek a Svéd Demokraták: kiléphetnek az Európai Konzervatívok és Reformerek pártcsaládjából, ha belép a Fidesz (2024). *Mandiner*, 2024. február 11. Online: <https://mandiner.hu/belfold/2024/02/fenyegetnek-a-sved-demokraták-kilephetnek-az-europai-konzervativok-es-reformerek-partcsaladjabol-ha-belep-a-fidesz>
- Members of the European Parliament (2024). *European Parliament*. Online: <https://europarl.europa.eu/meps/en/home>
- NEUBERT, Kjeld (2024): Far-Right ID Group Invites Orbán's Fidesz to Join Their Ranks. *Euractiv*, 2024. február 1. Online: <https://euractiv.com/section/elections/news/far-right-id-group-invites-hungarys-fidesz-to-join-their-ranks/>
- Portfolio (2021): A Fidesz kilépett az Európai Néppártból. *Portfolio.hu*, 2021. március 18. Online: <https://portfolio.hu/gazdasag/20210318/a-fidesz-kilepett-az-europai-neppartbol-474778>
- Portfolio (2024): Új európai szövetséget talált magának a Fidesz. *Portfolio.hu*, 2024. február 2. Online: <https://portfolio.hu/unios-forrasok/20240202/uj-europai-szovetseget-talalt-maganak-a-fidesz-666863>
- TÁRNOK Balázs (2024): Ursula von der Leyen folytathatja? *Ludovika.hu*, 2024. február 21. Online: <https://ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2024/02/21/ursula-von-der-leyen-folytathatja/>
- Treaty Establishing the European Coal and Steel Community* (1951). Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:11951K/TXT>